

Ús i abús dels qualificatius

ROSER LATORRE

Ens adonem que l'ús dels adjectius qualificatius a vegades trontolla. Algun cop són col·locats en un lloc inadequat de l'oració; altres vegades se n'abusa. O bé són introduïts en frases que han estat manllevades del castellà, i aquest fet els fa generalment incorrectes o innecessaris.

Vegem alguns dels exemples que hem pogut aplegar:

- *Són *els afectats veïns* que esperen una indemnització.
- *El llibre parlava d'*un nou i desconegut món*.
- *La noia del quadre té *un bonic gat* a la falda.
- *Són fenòmens de *difícil predir*.
- *Aquell home va morir d'*alta tensió* (sentit a una dona d'Olot).
- *Un tren ha atropellat un home d'*avançada edat* (sentit per ràdio).

Convé recordar que els qualificatius poden canviar tant el sentit com el ritme de la frase segons si són col·locats davant o darrere el substantiu. Si volem fer comparacions amb el castellà, ens adonem que la nostra llengua té més tendència a posposar l'adjectiu que no la llengua veïna¹. Tanmateix, aquesta posposició, que és generalment necessària quan l'adjectiu té un valor específicatiu o delimitatiu², deixa de ser-ho quan serveix per a explicar o descriure, per a parlar d'una qualitat que es considera natural o potser digna de ponderació³.

Així, quan parlem de *països subdesenvolupats*, ens referim a uns de concrets o específics. I quan diem: un *home pobre* expressem un estat o condició específica d'aquell individu.

El sentit canvia, és clar, si aquest adjectiu precedeix el nom:

És un *pobre home* (doncs, mancat de voluntat, d'energia, etc.). És a dir, que en descrivim el caràcter. Podríem

continuar amb exemples paral·lels com: un *manobre trist* o un *trist manobre*; un *gran dissenyador* o un *dissenyador gran*; etc.

L'eurítmia, independentment del valor de l'adjectiu, també pot influir en la seva col·locació dins la frase. I ara se'ns acut de recordar el primer vers d'aquella poesia castellana que fa: *Juventud, divino tesoro...* i que podem traduir mot per mot així: *Joventut, diví tresor...* Però ens sembla que guanya en musicalitat si diem: *Joventut, tresor diví...*³

Per tot el que hem exposat, considerem que les frases recollides en els nostres mitjans i que hem transcrit al començament de l'article, millorarien o foren més correctes si eren substituïdes per aquestes:

- Són *els veïns afectats* que esperen... (precedint el nom canvia el sentit, evidentment).
- El llibre parlava d'*un món nou i desconegut*.
- La noia del quadre té *un gat bonic* (o *molt bonic*) a la falda.
- Són fenòmens *difícils de predir* (o *de predicció difícil*).
- Aquell home va morir de *tensió alta*.
- Un tren ha atropellat un home d'*edat avançada*.

L'abús dels adjectius qualificatius –o d'altres elements gramaticals amb funció adjectival– pot portar a fer frases incongruents, com ara aquesta:

- *Aquestes carxofes tenen molta qualitat, *molta tendresa*.

Lloar la bona qualitat d'unes carxofes, sobretot si la lloança és merescuda, està bé; però que pel fet de ser molt tendres diguem que tenen molta *tendresa* fa somriure, perquè aquest substantiu, que descriu una qualitat,

té un sentit figurat que el Diccionari Fabra defineix així:

tendresa *fig.* Condició del qui cedeix fàcilment a les impressions; afecció plena de dolcesa que hom sent envers algú; manifestació d'aquesta afecció.

La seva aplicació, doncs, en aquella frase ens fa pensar en unes carxofes afectuoses, sensibles, que potser ens poden arribar a acaronar mentre les pelem o les tirem a l'olla o a la paella. Hauria valgut més dir simplement:

- Aquestes carxofes són *molt tendres* i de molta bona qualitat.

O també:

- Aquestes carxofes tenen *molta tendror*, molta qualitat.

De vegades els qualificatius són una temptació que ens ajuda a allargar la frase, o a fer-la més florida. Però cal vigilar l'ús que fem d'aquests qualificatius perquè, en lloc de millorar la dita frase, la poden espatllar. ♦

1. Vegeu Antoni Badia Margarit, *Gramàtica Catalana*, Ed. Gredos, vol. II, pp. 150-151.

2. Vegeu María Moliner, *Diccionario de uso del español*, art. *especificativo*.

3. Recomanem sobretot de llegir un treball de Josep Ruaix, molt complet sobre aquest tema, dins *Obsevacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui / 1*, pp. 105-110, Mojà 1994.